

คอลัมน์ : Human Resources in Asia

“การขยายตัวของเศรษฐกิจกับการขยับตัวของชนชั้นกลางในอินเดีย”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ หล่อธนวณิชย์

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปทำวิจัยในอินเดียหลายครั้ง มีโอกาสไปดูเมืองใหญ่และเมืองในชนบท เห็นความเป็นอยู่ของคนที่แตกต่างกันทางชนชั้นและวรรณะ ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา เศรษฐกิจอินเดียขยายตัว รัฐบาลมีการปฏิรูปนโยบายการตลาดเชิงรุก เปิดเสรีการค้าการลงทุน อีกทั้งความโดดเด่นด้านอุตสาหกรรมไอทีทำให้อินเดียก้าวเข้ามามีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและเป็นที่น่าจับตามองของประเทศมหาอำนาจไม่ว่าจะเป็นอเมริกา จีน ญี่ปุ่น การขยายตัวของเศรษฐกิจตลอดทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้จำนวนชนชั้นกลางในสังคมของคนอินเดียมีจำนวนเพิ่มขึ้น ชนชั้นล่างที่มีรายได้ต่ำจำนวนลดลง

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย อินเดีย นิยาม “ชนชั้นกลาง” ไว้ว่า เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อครัวเรือนตั้งแต่ 200,000 - 1,000,000 รูปีต่อปี (ประมาณ 1.2 แสนบาท ถึง 6 แสนบาท) ข้อมูลจำนวนครัวเรือนที่จัดเป็นกลุ่มชนชั้นกลางทั่วประเทศในปี ค.ศ. 1995 มี 4.5 ล้านครัวเรือน พอมาในปี ค.ศ. 2009 เพิ่มขึ้นเป็น 28.4 ล้านครัวเรือน ในขณะที่ตัวเลขในปี ค.ศ. 1994 คนอินเดียที่มีรายได้รายวันต่ำกว่า 60 บาทมีร้อยละ 49 ของประชากรทั้งประเทศ พอมาในปี ค.ศ. 2010 ประชาชนที่มีรายได้ต่ำลดลงเหลือร้อยละ 33 ของประชากรทั้งประเทศ (ประชากรอินเดีย 1.2 พันล้านคน) (Susumu Arai, หนังสือพิมพ์โยมิอูริ, 3 มิถุนายน 2012)

ความแตกต่างของชีวิตความเป็นอยู่ของคนชั้นกลางระดับสูง (upper middle class) ในเดลีย่านกรีนพาร์ค แพนซิลพาร์ค จะเห็นบ้านเดี่ยวสองชั้นสไตล์โมเดิร์น แต่ละ

หลังมีรถยนต์ 1-2 คัน ทุกหลังมียามนั่งเฝ้าหน้าบ้าน มีคนขับรถและคนทำความสะอาด แต่ละหลังมีเครื่องปั่นไฟฟ้า แม้ว่าไฟจะดับวันละสองครั้งก็ไม่กระทบและยังมีแท็งขนาดใหญ่สำรองน้ำไว้ใช้ตอนน้ำไม่ไหล ในบริเวณใกล้ๆ กันนั้น มีย่านชุมชนที่พักอาศัยของชนชั้นกลางระดับล่าง (lower middle class) ที่อาศัยบนอพาร์ทเมนต์สูง 5-6 ชั้นเป็นห้องเล็กๆ ที่อยู่กันอย่างเบียดเสียด รายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 1.2 หมื่นบาท มีร้านค้าขนาดเล็กเรียงรายบนถนนแคบๆ มีแมลงวันบินว่อนไปมาตามทางที่เดินผ่าน ส่วนสภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นล่างที่รายได้ต่ำให้เห็นในเมืองเดลีเช่นกัน พวกเขาอยู่กันทำเพิงอาศัยข้างถนน ตากเสื้อผ้าบนราวเหล็กกันบนเกาะกลางถนน ใช้ห้องน้ำและห้องอาบน้ำสาธารณะ ร่อนน้ำจากก๊อกน้ำสาธารณะมากินดื่ม และบนถนนบางสายเราจะเห็นบรรดาขอทานอาศัยสวนสาธารณะเป็นที่พักพิง รัฐบาลอินเดียต่างก็พยายามคิดหาทางที่จะแก้ปัญหาช่องว่างทางชนชั้นในสังคมและเดินหน้าพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาเศรษฐกิจก็ไม่เป็นไปตามแผน

Kausi Basu ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ได้วิพากษ์วิจารณ์ระบบราชการไว้ว่า ด้วยความไร้ประสิทธิภาพของระบบราชการทำให้เศรษฐกิจอินเดียไม่อาจเติบโตได้ตามแผนที่วางไว้ พร้อมกับตั้งคำถามว่า “การที่อินเดียมีดัชนีชี้วัดคนอินเดียมีความซื่อสัตย์มากขึ้นหรือเปล่า? การที่คนอินเดียชี้โง่งงทำให้คู่ค้าขาดความไว้วางใจ ความซื่อโง่งงได้สร้างต้นทุนทางสังคมอย่างมหาศาล” เขาเชื่อว่าถ้าคนอินเดียประพฤติปฏิบัติตนดีกว่านี้ลดความซื่อโง่งง หรือแม้แต่ในเรื่องการเคารพรักษาเวลาในการประชุมและเคารพและรักษาพื้นที่สาธารณะ

ก็จะทำให้เศรษฐกิจเดินหน้าต่อไปได้ สิ่งสำคัญคือการจัด
คอร์ปชั่นในวงราชการจะทำให้เศรษฐกิจอินเดียเดินหน้า
ต่อไปได้ ซึ่งต้องอาศัยค่านิยมด้านจริยธรรมที่ดีนั่นเอง
(Adam Plowright, APF, 22 สิงหาคม 2012) จึงเป็นที่น่า

จับตามองว่าช่องว่างทางชนชั้นและวรรณะในสังคมจะปรับตัว
และเปลี่ยนแปลงอย่างไร และความซับซ้อนของวรรณะ
ในสังคมอินเดียจะขยับตัวอย่างไรภายใต้การดำเนินนโยบาย
การค้าเสรี